

Maatschappelijke Agenda Katwijk

Beleidsopdracht Gezonde Leefstijl

Inleiding	
De Maatschappelijke Agenda Katwijk	<p>In Katwijk willen we dat iedereen mee kan doen in de samenleving. Daarvoor is het belangrijk dat we samenwerken. We staan voor elkaar klaar, luisteren naar elkaars signalen en bieden een vangnet voor mensen die het (even) niet alleen kunnen. De gemeente, inwoners en maatschappelijke organisaties slaan de handen ineen om dit voor elkaar te krijgen. In de Maatschappelijke Agenda (de MAG) heeft de gemeente Katwijk beschreven wat de doelen zijn voor de volgende drie thema's:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sterke, sociale en leefbare wijken: Inwoners van Katwijk nemen deel- en dragen bij aan de maatschappij2. Opgroeien en ontwikkelen: In Katwijk krijgen kinderen en jongeren optimale kansen.3. Gezond en actief leven: Inwoners van Katwijk hebben een gezonde en actieve levensstijl. <p>Met de MAG beogen we een andere manier van denken en werken. Het uitgangspunt van de MAG blijft dat we beginnen met het stellen van doelen, maar dat we resultaten meten om naar de maatschappelijke ontwikkelingen te kijken. Daarbij hebben we niet alleen oog voor de prestaties, maar richten we ons op de inspanning die we in samenwerking met elkaar leveren.</p>
Hoofdpogave	<p>Gezond en actief leven</p> <p>Een gezonde gemeente heeft fysiek en mentaal gezonde inwoners met een grotere kans op een lang en kwalitatief goed leven. Met behulp van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) werken we aan het bevorderen van een gezonde leefstijl, zoals voldoende beweging en een gezond eetpatroon. Daarnaast willen we inwoners beschermen tegen gezondheidsproblemen zoals problematische verslavingen en (sociaal)psychische problemen. Dat willen we samen met onze maatschappelijke partners bereiken door een totaal-aanpak, gericht op gezond gedrag en een gezonde fysieke én sociale leefomgeving.</p>

Achtergrondinformatie

Algemene achtergrondinformatie
gemeente Katwijk

Gezonde leefstijl

Een goede gezondheid is van wezenlijk belang voor het welzijn van mensen. Inwoners met een goede gezondheid hebben een grotere kans op een lang en kwalitatief goed leven en kunnen langer meedoen in de samenleving. De gemeente Katwijk heeft een rol als het gaat om het bevorderen van de gezondheid van haar inwoners. Deze opgave komt overeen met de vierde doelstelling van de omgevingsvisie: ontwikkelen van een gezonde en veilige gemeente.

In de gemeente Katwijk gaan we uit van de brede definitie van positieve gezondheid: het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.

Er zijn grote verschillen in de gezondheid van onze inwoners. Met deze opdracht willen we deze verschillen terugdringen. De belangrijkste thema's hierbij zijn het mentaal welzijn van onze inwoners, het voorkomen van verslavingsproblematiek en het stimuleren van een gezond gewicht.

In het MAG databoek van 2024 staan de meest recente cijfers over de gezondheidssituatie in Katwijk. Deze zijn gebaseerd op de data van Hecht, waar de GGD onder valt. De GGD Hollands Midden voert elke vier jaar verschillende onderzoeken uit naar de gezondheid van Katwijkers. Vanwege de coronapandemie heeft de GGD een extra monitor uitgevoerd onder jeugdigen, jongvolwassenen, volwassenen en ouderen. Op eengezonderhollandsmidden.nl zijn de resultaten van deze monitoren weergegeven. Voor de Maatschappelijke Agenda beleidsopdracht Gezonde Leefstijl zijn de thema's 'gezondheid' en 'leefstijl' hierbij van belang. Hieronder staan cijfers die het verschil met 2016 laten zien.

- **Mentaal welzijn**

Onder jongeren en (jong)volwassenen is er zowel landelijk als regionaal en lokaal sprake van een groeiende groep die een matig of hoog risico heeft op een depressie/angststoornis. De coronapandemie heeft dit versterkt.

- Volwassenen: Het percentage volwassenen met een hoog risico op een angststoornis/depressie is gestegen met 4% (18-64) en bij 65+ is gedaald met 1%. In 2022 is het percentage 10% voor volwassenen en 3% voor 65-plussers.
- Leerlingen: In 2021 geeft 24% van de leerlingen in klas 2 en klas 4 aan psychische klachten te hebben. In Katwijk heeft 34% van de meisjes en 13% van de jongens psychische klachten. In klas 2 is het 21% en in klas 4 26%. Deze percentages liggen lager dan in de regio Hollands Midden.
- Jongvolwassenen: Dit is niet op het niveau van Katwijk gemeten. In de Duin- en Bollenstreek heeft 41% van de mannen en 62% van de vrouwen psychische klachten. 51% van de 16-17-jarigen ervaart psychische klachten, dat is hoger dan in Nederland. Bij de 18-20-jarigen is dit 53% en bij de 21-25-jarigen is dit 50%. Dit is lager dan in Nederland.

- **Gezond gewicht**

Het aantal volwassenen met overgewicht is gestegen met 3%. Het aantal kinderen met overgewicht is in 2022 gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Katwijk scoort in alle leeftijdscategorieën ruim boven het gemiddelde als het om obesitas gaat. Dat is een diepgeworteld probleem dat generaties overstijgt.

- **Voorkomen van verslavingsproblematiek**

Drugs: Het percentage volwassenen (18-64 jaar) dat softdrugs gebruikt is gelijk gebleven en het gebruik van harddrugs in deze groep is gestegen met 0,8%. Het gebruik van hard- en softdrugs onder jongeren en jongvolwassenen in Katwijk is gestegen. Het gebruik van harddrugs is toegenomen van 1% in 2019 naar 2,2% in 2022. Het ligt wel onder het

	<p>regio gemiddelde (2,5%)</p> <p><i>Roken:</i> Het percentage inwoners dat dagelijks rookt is gedaald met 3% van 2016 naar 2020 (19%). In 2022 is dit percentage gelijk gebleven. Het percentage jongeren dat wekelijks rookt is gestegen met 1,8%.</p> <p><i>Drinken:</i> Het percentage inwoners dat verantwoord alcohol drinkt is 37% in 2002. Het overmatig alcoholgebruik is in 2022 gedaald onder 65-plussers en onder volwassenen (18-64 jaar). Het percentage zwaar drinken onder 65-plussers is 5%, gelijk gebleven in 2022. Het percentage jongeren (18-) dat recent alcohol gebruikt heeft is gestegen met 4% en het percentage bingedrinken onder jongeren is gestegen met 2%.</p> <p>Katwijkse middelbare scholieren drinken een stuk meer alcohol dan hun leeftijdsgenoten uit de regio Hollands Midden (34% versus 27%). Ook het aantal bingedrinkers van middelbare schoolleeftijd is in Katwijk een stuk hoger vergeleken met de regio (24% versus 17%).</p> <p><i>Gamen:</i> In Katwijk geeft 26% van de leerlingen aan dagelijks te gamen. In Hollands Midden is dit 25%. Van de leerlingen in klas 2 geeft 34% aan dagelijks te gamen en 19% van de leerlingen in klas 4. Jongens gamen vaker dan meisjes. In Katwijk is dit 42% van de jongens en 11% van de meisjes. In Katwijk is het risico op problematisch gamen toegenomen. Het is nu gelijk aan het gemiddelde van Hollands Midden.</p> <p><i>Sociale media:</i> In Katwijk heeft 6,8% van de leerlingen een risico op problematisch gebruik van social media. In Hollands Midden is dit 8,5%. Van de leerlingen in klas 2 heeft 7,1% risico op problematische gebruik van social media en 6,4% van de leerlingen in klas 4. In de meeste gemeenten hebben meisjes vaker dan jongens risico op problematisch gebruik. In Katwijk is dit 9,2% van de meisjes en 4,6% van de jongens.</p>
Toekomstige ontwikkelingen	<p>De betaalbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg staat onder druk. Het Rijk heeft dit onderkent en heeft in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) kaders uitgezet om deze trend te keren en heeft hier, in ieder geval tot 2026, budget voor uitgetrokken. Daarmee staat de aandacht voor gezondheid en preventie hoger op de agenda dan voorheen.</p> <p>Tegelijkertijd is preventie complex. Het raakt aan verschillende onderdelen van gezondheid en is daarmee sterk afhankelijk van een integrale aanpak. Dit heeft te maken met de samenhang tussen gezondheid en andere levensdomeinen, zoals armoede, geldzorgen en schulden, leefomgeving, werk en inkomen, sociale veiligheid en meedoen.</p> <p>De complexiteit heeft in het kader van deze opdracht vooral te maken met het sturen op gedragsverandering en de bestendiging daarvan. Gedrag is immers moeilijk te beïnvloeden. Het onderzoek in Katwijk van Nienke Slagboom toont aan dat dit een diepgeworteld probleem is dat generaties overstijgt. Alcoholgebruik wordt bijvoorbeeld normaal gevonden ('dat deden wij vroeger toch ook?'). Tegelijkertijd biedt dit onderzoek handvaten voor een intergenerationele aanpak: het betrekken van grootouders, ouders én kinderen.</p> <p>Er zijn verschillende inhoudelijke trends op het gebied van gezonde leefstijl zichtbaar. Ten eerste staat <i>mentale gezondheid</i> sterk in de belangstelling. Meer mensen hebben het moeilijk. De coronapandemie heeft dit versterkt en zichtbaar gemaakt. Tegelijkertijd vinden mensen het moeilijk om hierover met elkaar te praten.</p> <p>Ten tweede heeft mentale weerbaarheid een sterke relatie met <i>middelengebruik</i>. Waar de mentale weerbaarheid laag is en de groepsdruk</p>

	<p>hoog kunnen verslavingen ontstaan. Dit vraagt om aandacht. Middelengebruik hangt daarnaast samen met sociale veiligheid. We vatten middelen overigens breed op: van alcohol en roken tot gokken, gamen en gebruik van internet en sociale media. Alcohol en roken zijn regelmatig de opmaat naar ander middelengebruik, met name soft- en harddrugs. Ook is het soort middelen dat wordt gebruikt veranderd, denk aan de opkomst van designerdrugs.</p> <p>Daarnaast hebben we van onze verslavingspartners eind 2023 het signaal ontvangen dat het alcoholgebruik en roken (met name vaperen) snel aan het stijgen is.</p> <p>Tot slot is <i>overgewicht en obesitas</i> een groeiend probleem, zeker in Katwijk. In zekere zin is voeding ook een middel. Aan de ene kant is een gezondheidshype ontstaan, zichtbaar in (sociale) media. Aan de andere kant is er de beweging van body positivity waarbij 'curves' worden omarmd. Dit is een tegenstrijdigheid.</p> <p>Daarnaast zijn er andere trends met invloed op (de aanpak van) gezonde leefstijl. Zo wordt er meer en meer gebruik gemaakt van online-applicaties om gezondheid te bevorderen (eHealth). Daarnaast blijkt het in verband met overbevraging en -belasting en andere prioriteiten steeds lastiger om partners zoals het onderwijs en sportverenigingen te betrekken bij een preventieve gezondheidsaanpak. Wel zijn er steeds meer private partners die zich bewegen op de gezondheidsmarkt. Publiek-private samenwerking is wenselijk en vraagt om een specifieke aanpak.</p>
<p>Gewenste situatie</p>	
<p>Inhoud van de opdracht</p>	<p>Deze opdracht is gericht op primaire preventie: inzet gericht op het voorkomen van gezondheidsproblemen bij alle inwoners van 0 – 100 van de gemeente Katwijk</p> <p>Algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We vragen om bewezen effectieve interventies. • We vragen bij alle activiteiten de inzet van de methode van Positieve Gezondheid. • We vragen bij alle activiteiten om de aanbevelingen over de overdracht tussen generaties (systemische, intergenerationele aanpak) uit het onderzoek van Nienke Slagboom te benutten. • We vragen aanbod op basis van de cijfers, met name inzet op die thema's waarbij we in negatieve zin afwijken van de regionale cijfers. • We vragen inzet in buurten en wijken waar sprake is van gezondheidsachterstanden: Hoornes, Cleijn Duin, Koestal, Molenwijk en Centrum Noord (Rijnsburg) • Samenwerking met private partijen is een pré. <p>We vragen inzet op de volgende thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mentaal welzijn <p>Interventies op het gebied van preventie van mentale problematiek. Aandachtspunt: in het kader van de uitvoering van het plan van aanpak GALA ontwikkelen we in samenspraak met onze maatschappelijke partners een gericht programma dat met ingang van 2026 start. Hierbij zal de focus meer gericht worden op de actuele problematiek.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Gezond gewicht Interventies op het gebied van voeding en water drinken. Met aandacht voor een intergenerationele aanpak (thuis, familie en sociale omgeving) en de omgevingen buurt en vrije tijd (bijvoorbeeld kantines). • Voorkomen van verslavingsproblematiek Interventies op het gebied van preventie van middelengebruik: roken (met name vaperen), alcohol, drugs en overige middelen. Aandachtspunten: <ol style="list-style-type: none"> 1. Sinds 2023 is de verslavingspreventie gedecentraliseerd naar onze gemeente. Gevraagde interventies dienen aanvullend te zijn op dit aanbod. 2. In het kader van de uitvoering van het plan van aanpak GALA zetten we een netwerksamenwerking op met relevante partijen om een aanpak voor vroegsignalering alcohol in te richten.
Doelgroep	<p>Deze opdracht richt zich op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle inwoners van Katwijk, van 0 – 100 (universele (collectieve) preventie); • Specifieke inzet voor risicogroepen en kwetsbare groepen met een gezondheidsachterstand (selectieve preventie). • Specifieke inzet voor kinderen en jongeren in relatie tot hun gezin en familie;
Wat willen we bereiken: effecten, resultaten	<p>We willen bereiken dat meer inwoners van Katwijk een gezonde en actieve levensstijl hebben. We streven naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer inwoners die gezonde eetgewoonten hebben; • Meer inwoners, zeker jongeren, die mentaal weerbaar zijn; • Meer inwoners die bestand zijn tegen middelengebruik. <p>Het resultaat van deze opdracht moet zijn dat door de inzet van passend, integraal en goed vindbaar preventief aanbod een dekkend preventief landschap ontstaat. Hierbij moeten ook andere partijen een rol spelen, denk aan vrijwilligers en private organisaties (publiek-private samenwerking).</p> <p>Het beoogde maatschappelijk effect is dat de gezonde gewoonten en vitaliteit van onze inwoners zijn versterkt zodat zij een grotere kans op een lang en kwalitatief goed leven hebben. Op de lange termijn is het beoogde effect dat minder verzekerde zorg nodig is.</p>
Evt. aandachtspunten/vraagstukken per thema of wijk/buurt	<p>Met name in wijken en buurten waar mensen met een lagere sociaaleconomische positie wonen, is gezondheidswinst te behalen. We vragen daarom specifiek inzet in deze wijken: Hoornes, Cleijn Duin, Koestal, Molenwijk en Centrum Noord (Rijnsburg)</p>

Uitgangspunten	
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidieaanvrager voert zijn activiteiten samen met andere partners uit en pakt deze integraal op. De subsidieaanvrager werkt domein-overstijgend samen met niet voor de hand liggende partners, zoals de samenwerking tussen de formele en informele zorg of een publieke-private samenwerking. - De subsidieaanvragers die samenwerken, nemen samen een signalerende rol op zich, zodat de kwetsbare inwoners tijdig en op de juiste manier worden ondersteund. - In het plan van aanpak bij de aanvraag moet beschreven zijn hoe de samenwerking eruit ziet, wat de rollen zijn en met wie de subsidieaanvrager samenwerkt bij het uitvoeren van zijn activiteiten.
Sociale acceptatie	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidieaanvrager borgt het onderwerp sociale acceptatie bij het uitvoeren van de activiteiten. Het college verstaat onder sociale acceptatie dat iedereen in Katwijk zichzelf moet kunnen zijn en kunnen meedoen in de maatschappij, ongeacht achtergrond, godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, nationaliteit, geardeerdheid en burgerlijke staat. - In het plan van aanpak bij de aanvraag moet beschreven zijn hoe de subsidieontvanger sociale acceptatie borgt bij het uitvoeren van activiteiten. - De subsidieaanvrager organiseert één activiteit op het gebied van sociale acceptatie. Dit wordt duidelijk vanuit het plan van aanpak.
Toegankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidieaanvrager borgt het onderwerp toegankelijkheid bij het uitvoeren van de activiteiten. Het college verstaat onder toegankelijkheid dat inwoners met een beperking (auditief, visueel, fysiek, verstandelijk of cognitief) mee kunnen doen in de maatschappij. De aanvrager houdt rekening met sociale, digitale en fysieke toegankelijkheid. - In het plan van aanpak bij de aanvraag wordt beschreven hoe de subsidieaanvrager toegankelijkheid borgt bij het uitvoeren van activiteiten. De subsidieaanvrager beschrijft ook in het plan hoe hij ervaringsdeskundigen betreft. - De subsidieaanvrager organiseert één activiteit op het gebied van toegankelijkheid. Dit wordt duidelijk vanuit het plan van aanpak.
Eenzaamheid	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidieaanvrager borgt het onderwerp eenzaamheid bij het uitvoeren van de activiteiten. - De subsidieaanvrager heeft aandacht voor bewustwording (preventie) en het delen van kennis over eenzaamheid en betreft indien mogelijk vrijwilligers bij zijn aanpak. - De subsidieaanvrager geeft in het plan van aanpak bij zijn aanvraag aan op welke manier hij voorgaande binnen de eigen organisatie oppakt en hoe hij de samenwerking opzoekt met andere partijen om eenzaamheid tegen te gaan. Er zijn meerdere mogelijkheden: bewustwording (preventie), signaleren, activiteiten en bespreekbaar maken, of een combinatie daarvan. - De subsidieaanvrager organiseert minstens één activiteit op het gebied van eenzaamheid. Dit wordt duidelijk vanuit het activiteitenplan.

Betrokkenheid	<p>-De subsidieaanvrager borgt het onderwerp betrokkenheid bij het uitvoeren van de activiteiten. Het gaat hierbij specifiek op het betrekken van doelgroepen die normaliter (binnen de thematiek van de opdracht) moeilijker te bereiken zijn.</p> <p>-De subsidieaanvrager geeft in het plan van aanpak duidelijk aan hoe hij zich inspant om moeilijk bereikbare doelgroepen te betrekken en hoe hij de samenwerking met andere partijen hierin opzoekt.</p>
----------------------	---

Afbakening	
Bereik	<p>Er is samenhang tussen de thema's in deze opdracht en andere thema's. Deze opdracht gaat echter niet over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preventie en vroegsignalering jeugd • Sport en bewegen (aparte opdracht Sport en bewegen) • Overgewicht op school en opvang (Onderwijsagenda) • Sociale veiligheid • Zware problematiek GGZ en verslaving • Gedecentraliseerde verslavingspreventie • Specifieke activiteiten die in het GALA staan benoemd.
Kaders	
Landelijk	<p>Wetten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wet Publieke Gezondheid • Algemene wet bestuursrecht <p>Bestuursakkoorden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integraal Zorgakkoord • Gezond en Actief Leven Akkoord • Nationaal Preventieakkoord <p>Regionale inzet op Integraal Zorgakkoord</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regiobeeld • Regioplan
Gemeentelijk	<ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke Agenda 2024-2028 - Algemene Subsidieverordening gemeente Katwijk 2018 - Subsidieregeling Maatschappelijke Agenda 2025 - Databoek MAG maart 2023 - Plan van Aanpak GALA - Uitvoeringsagenda Armoede - Onderwijsagenda <p>De JOGG aanpak en de Samenwerkingsagenda van de alliantie Katwijk 2020-2022 als zodanig stoppen. De activiteiten zijn of worden geïntegreerd in de uitvoering van het Plan van Aanpak GALA, andere uitvoeringsagenda's en deze MAG opdracht.</p>
Budgettair	(Vrijwilligers)organisaties: 304.787,53
Doorlooptijd	2 jaar
Aantal opdrachtnemers	Deze uitvraag is gericht op één gezamenlijke aanvraag per thema door meerdere partners.